

О.Ф. Євсєєнко,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

АНАЛІЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ЦІННИХ ПАПЕРІВ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Створення ефективного ринку цінних паперів – це тривалий і чутливий до економічних та політичних ризиків процес. Реальними загрозами конкурентоспроможності вітчизняного ринку цінних паперів залишаються невирішеність проблем прав власності, кризові явища в банківській системі, відсутність довгострокової політики щодо приватних заощаджень населення.

Аналіз інвестиційної привабливості та розрахунок “розумної” ціни акцій передбачає проведення глибокого економіко-статистичного аналізу, зокрема моделювання фінансових процесів. Автором запропонована адаптована до особливостей взаємозв’язку банківської системи та показників фондового ринку багатофакторна індексна модель, яка визначає вплив на рентабельність (прибутковість) акцій (Pr) трьох факторів: рентабельності обсягів продажу акцій (P); коефіцієнта обороту активів (K); розміру активів, що припадають на одну акцію (B). Дана функціональна залежність дозволяє визначити відносну зміну показника-функції (Pr) шляхом розкладання його за факторами-множниками ($P; K; B$) і оцінити мультиплікативний зв’язок в рамках індексної моделі:

$$I_{Pr} = \frac{\sum P_1 K_1 B_1}{\sum P_0 K_0 B_0},$$
$$I_{Pr(P)} = \frac{\sum P_1 K_0 B_0}{\sum P_0 K_0 B_0}, \quad I_{Pr(K)} = \frac{\sum P_1 K_1 B_0}{\sum P_1 K_0 B_0}, \quad I_{Pr(B)} = \frac{\sum P_1 K_1 B_1}{\sum P_1 K_1 B_0},$$
$$I_{Pr} = I_{Pr(P)} \cdot I_{Pr(K)} \cdot I_{Pr(B)}.$$

Запропонована модель відповідає математичній логіці наявності взаємозв’язків та найбільш адаптована до сутності економічного змісту факторів, що вивчаються. Інвестиційна привабливість підприємств може бути визначена за такою методикою:

$$I_0 = \sum_{i=1}^8 b_i \cdot R_i, \quad (1)$$

де R_1 – рентабельність продажів (визначається відношенням прибутку до обсягу продажів);

- R_2 – рентабельність активів (визначається відношенням прибутку до суми активів: уставного фонду, прибутку і кредиторської заборгованості);
- R_3 – коефіцієнт покриття (визначається відношенням активів до кредиторської заборгованості);
- R_4 – коефіцієнт обороту активів (визначається відношенням обсягу продаж до вартості активів);
- R_5 – коефіцієнт обороту кредиторської заборгованості (визначається відношенням обсягу продажів до кредиторської заборгованості);
- R_6 – коефіцієнт перевищення терміну погашення дебіторської заборгованості над кредиторською (визначається відношенням різниці дебіторської і кредиторської заборгованості до обсягу продажів);
- R_7 – питома вага чистих активів на 1 акцію (визначається відношенням активів до числа акцій);
- R_8 – питома прибутку на 1 акцію (визначається відношенням прибутку до числа акцій). Показник b повинен визначатися за методом експертних оцінок і характеризувати вплив кожного з коефіцієнтів на оцінку інвестиційної привабливості підприємства.

Проаналізувавши фінансово-економічну сутність цих показників, ми дійшли висновку, що коефіцієнти, що визначають рентабельність, мають більшу вагу порівняно з іншими. Так, показники “ b ” мали б розподілитися в такому порядку: $b_1 = 0,3$; $b_2 = 0,2$; $b_3 = 0,1$; $b_4 = 0,1$; $b_5 = 0,08$; $b_6 = 0,07$; $b_7 = 0,07$; $b_8 = 0,07$. У сумі вони складають одиницю.

Запропоновані моделі відповідають основним засадам економіко-статистичного моделювання, зокрема теорії індексного методу аналізу, що робить їх найбільш коректними серед інших моделей та придатними для використання в практичній діяльності.